

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра менеджменту ім. проф. Й.С. Завадського

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Декан факультету аграрного
менеджменту**

_____ А. Д. Остапчук
“ ____ ” _____ 2021 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри менеджменту
ім. проф. Й. С. Завадського
Протокол №14 від «27» травня 2021 р.
Завідувач кафедри

_____ Т.І. Балановська

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант освітньо-професійної програми
«Менеджмент організацій і
адміністрування» ОС «Магістр»

_____ О.П. Гоголя

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ»

спеціальність **073 «Менеджмент»**

освітньо-професійна програма **«Менеджмент організацій і адміністрування»**

Факультет аграрного менеджменту

Розробник: Новак Олександр Володимирович, кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту ім. проф. Й.С. Завадського

1. Опис навчальної дисципліни

Психологія управління

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	Магістр	
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»	
Спеціальність	73 «Менеджмент»	
Освітня програма	«Менеджмент організацій і адміністрування»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	+	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	30 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	10 год.
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	60 год.	104 год.
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є забезпечення загальної теоретичної підготовки магістрантів у галузі психології управління, формування вміння застосовувати методи психологічного дослідження в роботі з колективом.

Завдання вивчення дисципліни:

- 1) ознайомлення з теоретичними підходами, експериментальними та прикладними дослідженнями в галузі психології управління;
- 2) сприяння оволодінню методами психодіагностики в роботі з персоналом аграрної організації;
- 3) сприяння усвідомленню основних психологічних закономірностей управлінської діяльності, лідерства та керівництва;
- 4) формування навичок психологічного аналізу діяльності персоналу;
- 5) діагностика поведінки працівників в організації;
- 6) аналіз структури організації та її психологічного змісту;
- 7) опанування основних методів саморегуляції;
- 8) оволодіння технологією формування організаційної культури.

Після засвоєння курсу студенти **повинні:**

знати:

- основні категорії психології управління;
- історичні умови розвитку психології управління;
- управлінські ролі, стилі та методи впливу керівника-лідера щодо колективу;
- психологічні особливості та умови прийняття управлінських рішень;
- сутність і особливості ділового спілкування;
- принципи і методи подолання стресу та конфліктів;

Набуття компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Здатність формувати стійкий світогляд, правильне сприйняття сучасних проблем розвитку суспільства, людського буття, природи і духовної культури.

ЗК9. Здатність займати активну життєву та громадську позицію, нести відповідальність за діяльність організації.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного

самоменеджменту.

СК5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК6. Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми.

СК8. Здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом.

СК9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію.

СК10. Здатність до управління організацією та її розвитком.

СК14. Здатність оцінювати конкурентоспроможність підприємств, виявляти фактори її формування, визначати конкурентні переваги організації.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах.

ПРН2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення.

ПРН3. Проектувати ефективні системи управління організаціями.

ПРН6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність.

ПРН7. Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті.

ПРН9. Вміти спілкуватись в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами.

ПРН10. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач.

ПРН11. Забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу.

ПРН12. Вміти делегувати повноваження та керівництво організацією (підрозділом).

ПРН15. Вміти виявляти і досліджувати складові елементи іміджу організації, формувати та підтримувати її високу репутацію

Вивчення курсу «Психологія управління та конфліктологія» здійснюється на теоретичній основі дисциплін «Психологія», «Менеджмент», «Соціологія», «Управління персоналом».

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної (заочної) форми навчання;

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Модуль 1 Особистісні аспекти в психології управління												
Тема 1. Вступ до теорії психології управління	16	4	4			8	17	2				15
Тема 2. Психологія особистості працівника	18	4	4			10	21	2				19
Тема 3. Психологія особистості керівника	18	4	4			10	17		2			15
Модульний контроль №1	2		2				1		1			
Разом за змістовим модулем 1	54	12	14			28	56	4	3			49
Модуль 2 Соціально-психологічні аспекти управлінської діяльності в колективі												
Тема 4. Організаційна культура як управлінський ресурс керівника	15	4	4			7	14		2			12
Тема 5. Психологія управлінської дії керівника в колективі	15	4	2			9	16	2				14
Тема 6. Психологія управління конфліктами	18	6	4			8	16		2			14
Тема 7. Здоров'я керівника та членів колективу: попередження та подолання стресів	16	4	4			8	16		2			14
Модульний контроль №2	2		2				2		1			
Разом за змістовим модулем 2	66	18	16			32	64	2	7			54
Усього годин	120	30	30			75	120	6	10			103

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія розвитку психології управління	2
2.	Основні напрями розвитку психології управління	2
3.	Основні теорії психології особистості	2
4.	Аналіз принципів та закономірностей лідерської поведінки	2
5.	Аналіз принципів та методів зміни організаційної культури	2
6.	Характеристика основних феноменів та методів психологічної управлінської дії	2
7.	Характеристика принципів та методів управління конфліктами в колективі	2
8.	Характеристика стресів та їх впливу на здоров'я людини	2
Усього		16

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Інтерпретація висновків теорій особистості для використання в управлінській діяльності	2
2.	Різні методи діагностики лідерських якостей	2
3.	Діагностика та характеристика організаційних культур на прикладах	2
4.	Діагностика та характеристика конфліктних ситуацій та конфліктів	2
5.	Аналіз принципів та методів профілактики та подолання наслідків стресів	2
Усього		10

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Сутність, предмет, суб'єкт, об'єкт, мета та завдання психології управління як науки
2. Сфери застосування психології управління
3. Зв'язок науки психологія управління з різними напрямками психології
4. Методи дослідження в психології управління
5. Психологічні особливості соціального управління і керівництва
6. Принципи управління трудовими колективами
7. Поняття особистості в психології
8. Особистість як об'єкт вивчення у різних гуманітарних науках
9. Структура та ознаки особистості людини
10. Сутність соціалізації особистості як соціального феномену
11. Сфери та фактори впливу на соціалізацію особистості
12. Соціально-психологічні механізми соціалізації особистості
13. Дія соціальних інститутів на соціалізацію особистості.
14. Опишіть етапи розвитку особистості згідно теорії Е. Еріксона
15. Характеристика процесу адаптації підлеглого до умов організації
16. Керівництво і лідерство як подібні та узгоджені соціальні феномени
17. Керівництво і лідерство як різні соціальні феномени
18. Загальна класифікація та суть основних теорій лідерства
19. Професіограма керівника (за В.М. Шепелем)
20. Якості сучасного керівника (за Р.Л. Кричевським)
21. Характеристика стилів управління за класифікацію К. Левіна
22. Чинники вибору керівником стилю управління згідно ситуаційної теорії лідерства
23. Характеристика стилів керівництва за класифікацію Ф. Фідлера
24. Поведінковий підхід до лідерства в рамках синтетичної теорії
25. Ціннісний підхід до лідерства в рамках синтетичної теорії
26. Концепція обслуговуючого лідерства в рамках синтетичної теорії
27. Опираючись на висновки гуманістичної теорії А. Маслоу поясніть природу людини та фактори, які визначають її поведінку та взаємодію з оточуючим світом.
28. Опираючись на висновки гуманістичної теорії К. Роджерса поясніть природу людини та фактори, які визначають її поведінку та взаємодію з оточуючим світом.
29. Опираючись на висновки біхевіористичної теорії Б.Ф. Скіннера поясніть природу людини та фактори, які визначають її поведінку та взаємодію з оточуючим світом.
30. Опираючись на висновки когнітивної теорії Дж. Келлі поясніть природу людини та фактори, які визначають її поведінку та взаємодію з оточуючим світом.
31. Опираючись на висновки гуманістичної теорії А. Маслоу поясніть яким повинен бути або стати менеджер як особистість для того, щоб ефективно здійснювати управлінські функції і як він повинен вибудовувати взаємодію з працівниками.
32. Опираючись на висновки гуманістичної теорії К. Роджерса поясніть яким повинен бути або стати менеджер як особистість для того, щоб ефективно здійснювати управлінські функції і як він повинен вибудовувати взаємодію з працівниками.
33. Опираючись на висновки біхевіористичної теорії Б.Ф. Скіннера поясніть яким повинен бути або стати менеджер як особистість для того, щоб ефективно здійснювати управлінські функції і як він повинен вибудовувати взаємодію з працівниками.
34. Опираючись на висновки когнітивної теорії Д.Келлі поясніть яким повинен бути або стати менеджер як особистість для того, щоб ефективно здійснювати управлінські функції і як він повинен вибудовувати взаємодію з працівниками.
35. На основі висновків Дж. Максвелла у праці «21 закон лідерства» визначте які вимоги до особистості менеджера та його поведінки в колективі висувають закони стелі, впливу, процесу, навігації та Хаттона. Опишіть їх взаємозв'язок.
36. На основі висновків Дж. Максвелла у праці «21 закон лідерства» визначте які вимоги до особистості менеджера та його поведінки в колективі висувають закони твердого ґрунту, поваги, інтуїції, магнетизму та зв'язку. Опишіть їх взаємозв'язок.

37. На основі висновків Дж. Максвелла у праці «21 закон лідерства» визначте які вимоги до особистості менеджера та його поведінки в колективі висувають закони ближнього кола, наділення повноваженнями, відтворення, повної довіри та перемоги. Опишіть їх взаємозв'язок.
38. На основі висновків Дж. Максвелла у праці «21 закон лідерства» визначте які вимоги до особистості менеджера та його поведінки в колективі висувають закони потужного пориву, пріоритету, жертви, своєчасності та стрибкоподібного зростання. Опишіть їх взаємозв'язок.
39. Сутність феномену групового тиску і ефекту «бумеранга» та особливості їх прояву.
40. Сутність феномену вербальної дії на сферу несвідомого та особливості його прояву.
41. Сутність ефектів «відзеркалювання» і «синхронії» та особливості їх прояву.
42. Сутність феномену «нога в дверях» та особливості його прояву.
43. Сутність ефектів «інокулярності» та «первинності» та особливості їх прояву.
44. Сутність явища когнітивного дисонансу та його роль в забезпеченні психологічної управлінської дії.
45. Сутність та особливості використання «навіювання» як основного способу управлінського впливу
46. Сутність та особливості використання «зараження» як основного способу управлінського впливу
47. Сутність та особливості використання «наслідування» як основного способу управлінського впливу
48. Сутність та особливості використання «переконання» як основного способу управлінського впливу
49. Назвіть і опишіть конструктивні прояви конфліктів на особистісному та соціальному (колективному) рівнях (по 5 позицій за кожним рівнем)
50. Назвіть і опишіть деструктивні прояви конфліктів на особистісному та соціальному (колективному) рівнях (по 5 позицій за кожним рівнем)
51. Охарактеризуйте основні способи (шляхи) запобігання виникненню конфліктів.
52. Охарактеризуйте основні способи (шляхи) стимулювання конфліктів.
53. Охарактеризуйте основні технології регулювання конфліктів.
54. Назвіть і охарактеризуйте з описом конкретних проявів 5 зовнішніх індикаторів і 5 внутрішніх компонентів організаційної культури
55. Опишіть природу явища опору співробітників змінам під час формування нової організаційної культури. Які методи подолання опору Ви знаєте?
56. Охарактеризуйте особливості організаційних культур типів «культура влади» та «культура завдання» згідно типології Чарльза Ханді
57. Охарактеризуйте особливості організаційних культур типів «культура особи» та «ролева культура» згідно типології Чарльза Ханді
58. Охарактеризуйте особливості організаційних культур згідно типології Г. Ховстеда
59. Поняття здоров'я як чинник ефективної діяльності керівника в сучасних умовах
60. Фізичне здоров'я та фактори, які його визначають
61. Психічне та духовне здоров'я: ознаки та фактори впливу
62. Сутність та значення стресу в діяльності керівника.
63. Процес формування і розвитку стресу.
64. Дистрес та еустрес: порівняйте прояви та наслідки
65. Причини стресу в службовій діяльності
66. Профілактика стресів
67. Заходи протидії стресу
68. Саморозвиток особистості та його потенціал в системі управління
69. Психологія мотивації праці в організації
70. Психологія ухвалення управлінських рішень
71. Управління соціально-психологічним кліматом в колективі
72. Довіра як необхідна умова ефективного менеджменту
73. Справедливість як психологічний регулятор роботи колективу
74. Психологія управління змінами в організації
75. Гендерні аспекти менеджменту: психологічна основа та наслідки
76. Психологія публічного виступу
77. Трудова дисципліна та її психологічний вплив на роботу колективу
78. Психологія забезпечення командної роботи в організації

Приклад тестових завдань різних типів
(максимальна оцінка 10 балів в екзаменаційній роботі за відповіді на тестові завдання)

1. Розкрийте суть основних категорій дисципліни «Менеджмент»:

	Назва категорії		Зміст категорії
А.	Предмет	1.	система організаційних, управлінських та міжособових (міжсистемних) відносин в процесі функціонування організації
Б.	Метод	2.	вид цілеспрямованої діяльності щодо керованого об'єкта, зумовлений кооперацією і поділом праці серед управлінського персоналу, якому властиве замкнуте коло робіт, об'єднаних спільністю значення і виконанням певної ролі в менеджменті
В.	Функція	3.	окремі підприємці, трудові колективи, що мають форму організацій (підприємств) та процеси, які відбуваються в них
Г.	Принцип	4.	інструмент впливу на колектив працівників та окремих виконавців з метою досягнення цілей організації та ефективного виконання її місії
Д.	Об'єкт	5.	основна керівна ідея, правило, орієнтир діяльності управлінського персоналу, у рамках яких реалізуються цілі організації

2. Систематизуйте інформацію у відповідності до змісту предмета відповідної управлінської науки:

	Управлінська наука		Зміст категорії
А.	Психологія управління	1.	система організаційних, управлінських та міжособових (міжсистемних) відносин в процесі функціонування організації
Б.	Менеджмент	2.	психологічні закономірності організації управлінського процесу, а також управлінські стосунки з точки зору ситуацій менеджменту
В.	Управління персоналом	3.	відносини працівників в процесі виробництва з точки зору найповнішого і найефективнішого використання їх потенціалу в умовах функціонування виробничих систем

3. Які питання психології управління вивчаються за напрямом досліджень «Загальні і процесуальні питання організації управлінської діяльності з точки зору її психологічної ефективності»?

	Питання управління
А.	структура, зміст і алгоритм управлінської діяльності на усіх рівнях управління і описується відповідні принципи і правила її організації,
Б.	опис моделей лідерських якостей керівників,
В.	психологічні умови ефективності виконання керівником основних управлінських функцій у рамках різноманітних управлінських підходів і концепцій,
Г.	організаційна культура і психологічний клімат у колективах;
Д.	конфлікти в службових колективах і роль керівника в їх конструктивному вирішенні.

4. Які питання психології управління вивчаються за напрямом досліджень «Особистості керівника і співробітників, можливості їх професійного самоудосконалення і саморозвитку»?

	Питання психології управління
А.	мотивацію і здібності керівників і співробітників, їх професійно значущі якості,
Б.	організаційна культура і психологічний клімат у колективах;
В.	теорії і практики командування,
Г.	індивідуальні управлінські концепції і задуми, прийняті керівниками принципи і правила управління,
Д.	конфлікти в службових колективах і роль керівника в їх конструктивному вирішенні.

5. До основних методів психології управління відносяться:

	Назва методу
А.	спостереження,
Б.	експеримент,
В.	функціонально-вартісний аналіз,
Г.	психологічна діагностика і аналіз результатів управлінської діяльності
Д.	порівняльно-правовий

6. Охарактеризуйте предмет вивчення та вклад окремих психологічних наук в науку психологія управління:

	Психологічна наука	Предмет вивчення науки	Вклад окремої науки у вирішення питань науки психологія управління
А.	Соціальна психологія	1. якості, властивості і психологічні особливості особи, їх вплив на поведінку, діяльність і спілкування людини	а) досліджує проблему розвитку особистості і формування професійно значущих особистих якостей керівника і його професіоналізму, зв'язуючи їх з конкретними аспектами професійної діяльності
Б.	Психологія особи	2. закономірності поведінки і діяльності людей, обумовлених	б) визначає які саме якості і властивості особи чинять вирішальний вплив на ефективність

			фактом їх включення в соціальні групи, а також психологічні характеристики соціальних груп		управлінської діяльності керівника і професійної діяльності співробітників
В.	Психологія розвитку і акмеологія	3.	процеси розвитку і формування психіки людей на різних етапах їх життєвого циклу	в)	вивчає і описує умови успішності управлінської взаємодії на основі взаємин, що склалися, в колективах і з урахуванням закономірностей групової ефективності

7. Систематизуйте інформацію щодо специфіки різних наукових підходів до розгляду особистості:

	Назва науки, яка вивчає особистість		Суть підходу до розгляду особистості
А.	Соціологія	1.	вивчає як ті або інші типологічні особливості особистості позначаються на участі особистості у сфері управлінських стосунків. Вона розглядає прояви особистості не просто в соціальній групі, а в найважливішому її різновиді - в організації
Б.	Загальна психологія	2.	вивчає О не як індивідуальність, а як соціальний тип. розглядаються лише ті риси, які схожі в багатьох людях, які "прив'язують" особистість до групи
В.	Соціальна психологія	3.	вивчає, передусім, людську поведінку, обумовлену фактом включення людей в реальні групи. Важливий результат взаємодії, передусім, в ланці "особистість - мала група" і у меншій мірі в ланці "особистість - суспільство"
Г.	Психології управління	4.	вивчає О як конкретну людину, в усій його своєрідності і неповторній унікальності особових якостей. Вона фокусує свою увагу на індивідуальних внутрішніх механізмах і на відмінностях між індивідами.

8. У структурі особистості виділяють наступні складові частини:

	Елемент в структурі особистості		Складові елементи
А.	психічні утворення	1.	знання,
Б.	психічні властивості	2.	уміння,
		3.	самосвідомість,
		4.	здібності,
		5.	навички,
		6.	темперамент,
		7.	досвід,
		8.	спрямованість.

9. Управлінська дія здійснюється в такій послідовності (упорядкуйте інформацію приведену в таблиці нижче):

	Етап дії		Характеристика етапу
А.	операційний	1.	представляє реакції у відповідь підпорядкованого на дію керівника
Б.	результативний	2.	полягає в прийнятті або неприйнятті підлеглим дії, що здійснюється на нього
В.	процесуальний	3.	полягає в дії керівника на підлеглого

10. Дайте характеристику приведеним нижче видам роз'яснень:

	Вид роз'яснень		Характеристика
А.	інструктивне	1.	працівникові викладаються факти у вигляді розповіді, покликані привести до відповідних висновків
Б.	оповідаюче	2.	активізується розумова діяльність працівника шляхом постановки перед ним низки запитань і наступними логічними міркуваннями підведення його до потрібних висновків
В.	роз'яснення-роздуми	3.	працівник повинен засвоїти, запам'ятати відомості, що повідомляються. Таке роз'яснення ведеться чіткою, ясною мовою, короткими фразами
Г.	проблемне	4.	відповіді на підняті питання формує сам працівник, але матеріали для роз'яснень подаються йому так, щоб наштовхнути на необхідний для керівника висновок

Відкриті питання (2 питання в білеті)

(максимальна оцінка 10 балів за вірну відповідь на кожне запитання)

--

7. Методи навчання

Методи організації навчальної діяльності студентів: лекція, практичне заняття, самостійна робота, консультація.

Словесні методи навчання: лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж.

Наочні методи навчання: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні методи навчання: вправи, графічні роботи.

Методи навчання залежно від типу пізнавальної діяльності студентів: інформаційно-рецептивний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий (евристичний).

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: ділові та рольові (драматизація) ігри, дискусії і диспути, студентські наукові конференції, створення ситуації емоційно-моральних переживань, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

8. Форми контролю

Вивчення курсу супроводжується проведенням поточного (опитування, відповіді на заняттях, оцінка виконання практичних та самостійних робіт на e-learn), модульного (тестового) та підсумкового контролю за якістю отриманих студентами знань (іспит).

Поточний контроль

Поточний контроль – це оцінювання знань студента під час семінарських занять, якості виконання домашніх завдань, самостійної роботи та активності студента на занятті.

Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Вступ до фаху» оцінюється за бальною шкалою. У кінці семестру виводиться загальний оціночний бал, який включає поточні оцінки та результати модульних контрольних робіт. Одержаний результат студента за семестр не перевищує 70 балів.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- усна доповідь з основного питання (до 3 бали за 1 доповідь).
- суттєве доповнення, співповідь, рецензія на виступ, участь у інтерактивних формах організації заняття (до 2 бали за 1 заняття).
- участь у дискусіях, запитання до виступаючого (до 1 бал за 1 заняття).
- оформлення відповідно до вимог робіт у формі реферату, презентації або есе (до 2 балів за 1 роботу за умови її усного захисту).
- участь у складі робочої групи при обговоренні проблемного питання, за умови попередньої підготовки, обговорення їх в аудиторії та оформлення результатів письмово (до 3 балів)

Якщо студент жодного разу не виступав з доповіддю, не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за

відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за модульні роботи є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Модульний (проміжний) контроль

Модульний контроль (МК) проводиться двічі за семестр, відповідно до графіка навчального процесу.

Оцінка модульного контролю виставляється з урахуванням результатів проведеного контрольного заходу даного МК і складає до 15 балів (за кожен модуль).

Контрольні заходи модульного контролю з «Вступ до фаху» проводяться під час семінарських занять в академічній групі відповідно до розкладу занять.

Контрольні заходи модульного контролю проводяться у комбінованій формі: у вигляді тестування та письмових контрольних робіт. В окремих випадках можна застосовувати й інші форми модульного контролю: письмові завдання, усні колоквиуми та ін. Вид контрольного заходу та методика урахування складових модульного контролю при визначенні оцінки за МК розробляється викладачем і затверджується кафедрою.

До контрольного заходу відповідного модульного контролю студент допускається незалежно від результатів поточного контролю. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити індивідуальні завдання, реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

У разі відсутності студента на контрольному заході модульного контролю йому надається право на повторне складання в індивідуальному порядку.

Підсумковий (семестровий) контроль

Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату проміжної і модульної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни «Вступ до фаху» передбачена така форма звітності, як іспит. Протягом семестру студент може набрати до 70 балів. На іспиті – максимально 30 балів. Для допуску до екзамену студент повинен набрати за результатами поточного і модульного контролю не менше 42 балів.

Іспит є обов'язковою підсумковою формою контролю, яка дає змогу оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу з «Вступу до фаху» і не може бути зведено до рівня поточних форм контролю. Оцінка за іспит «автоматично» не виставляється.

Підсумковий контроль з «Вступу до фаху» проводиться у письмово-усній формі. Студенти отримують письмові завдання і розв'язують їх, а потім у другій частині іспиту передбачається усна співбесіда, де студент або підтверджує отриманий результат або отримує суміжну оцінку (як в сторону збільшення, так і зменшення) при відповідній відповіді.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання студента відбувається згідно положення «Про екзамени та

заліки у НУБіП України» від 27.12.2019 р. протокол № 5 з табл. 1.

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **Рдис** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **Рнр** (до 70 балів): **Рдис= Рнр+Рат**

10. Методичне забезпечення

1. Короткий конспект лекцій з дисципліни «Психологія управління і конфліктологія» для підготовки студентів за спеціальністю Менеджмент організацій і адміністрування / Т.І. Балановська, Гоголя О.П., Новак О.В. та ін. К.: НУБіП України, 2013. 170 с.
2. Омельченко Л.М. Психологія управління: методичні рекомендації для студентів спеціальності «Управління навчальним закладом». К.: НУБіП України, 2013. 44 с.
3. Електронний навчальний курс
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2992>

11. Рекомендована література

Основна

1. Карамушка Л.М., Москальов М.В. Психологія підготовки майбутніх менеджерів до управління змінами в організації: Монографія / Л.М. Карамушка, М.В. Москальов. – К.-Львів :Сполом, 2011. – 216 с.
2. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління / Л.Е. Орбан-Лембрик. – К.: Академвидав, 2003. – 568 с.
3. Ходаківський Є. І., Богоявленська Ю. В., Грабар Т. П. Психологія управління. Підручник. 3-тє вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 664 с.
4. Евтихов О. В. Психология управления персоналом: теория и практика. — СПб.: Речь, 2010. — 319 с.
5. Урбанович А.А. Психология управления / А.А. Урбанович. – Минск: Харвест, 2003. – 640 с.

Додаткова

6. Абчук В.А. Лекции по менеджменту: решение, предвидение, риск /В.А. Абчук. – СПб, 1999. – 336 с.
7. Бакулин И.И. Соотношение профессиональных способностей к принятию и исполнению решений /И.И. Бакулин. – М.: Народное образование, 2003. – 99 с.

8. Бандурка А.М. Основы психологии управления: ученик / А.М. Бандурка, С.П. Бочарова, Е.В. Землянская. – Харьков: Ун-т внутр. дел, 1999. – 528 с.
9. Бандурка А.М. Психология управления / А.М. Бандурка, С.П. Бочарова, Е.В. Землянская. – Харьков: ООО «Фортуна-прес», 1998. – 464 с.
10. Бендас Т.В. Гендерные исследования лидерства / Т.В. Бендас // Вопросы психологии. – 2000. – № 1. – С. 87 – 95.
11. Бородкин Ф.М. Внимание: конфликт! / Ф.М. Бородкин, Н.М. Коряк. – [2-е изд., перераб. и доп.] – Новосибирск: Наука, Сиб. отделение, 1989. – 190 с.
12. Вайнштейн Л.А. Психология управления: курс лекций / Л.А. Вайнштейн – Мн.: БГУ, 2007. – 207 с.
13. Васильев Н.Н. Тренинг профессиональных коммуникаций в психологической практике / Н.Н. Васильев. – СПб.: Речь, 2005. – 283 с.
14. Войтович М.В. Психологічні основи розв'язання управлінських конфліктів в освітніх закладах / М.В. Войтович, Л.М. Карамушка // Управління закладами середньої освіти психологічні аспекти. – К.: Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України, 2001. – с. 129-149.
15. Герасимов Б.Н. Управленческие решения: понятия, методы, психология: учеб.пособ. / Б.Н. Герасимов, В.В. Морозов. – Самара: СГТУ, 2001. – 106 с.
16. Гришина Н.В. Психология конфликта / Н.В. Гришина. – СПб.: Питер, 2003. – 464с.
17. Карамушка Л.М. Психологічні основи управління в системі середньої освіти: Навч.посібник. / Л.М. Карамушка – К.: ІЗМН, 1997. – 180с.
18. Карамушка Л.М. Психологічні особливості прийняття управлінських рішень українськими менеджерами: результати крос-культурних досліджень / Л.М. Карамушка, О.А. Чеботарьова // Проблеми загальної та педагогічної психології. – 2002. – Т. 4. – Ч. 1. – С. 90-95.
19. Карданская Н.Л. Принятие управленческого решения /Н.Л. Карданская– М, 1999. – 407 с.
20. Коваль А.Е. Ділове спілкування: Навч. Посібник / А.Е. Коваль – К.: Либідь, 1992. – 280 с.
21. Коломінський Н. Стиль поведінки керівника в конфліктній ситуації: діагностування та шляхи оптимізації // Освіта і управління / Н. Коломінський, О. Бондарчук – 1998. – Т. 2. – № 1. – С. 91-95.
22. Лозниця В.С. Психологія менеджменту. Теорія і практика: навч.посібник / В.С. Лозниця. – К.: ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2001. – 512 с.
23. Мельник Л.П. Психологія управління: курс лекцій / Л.П. Мельник. – [2-ге вид., стереотип.] – К.: МАУП, 2002. – 176 с.
24. Омельченко Л.М. Конфлікти в організаціях: методичні рекомендації для керівників аграрної галузі / Л.М. Омельченко. – К.: НУБіП, 2009. – 64 с.
25. Панкратов В.Н. Психотехнология управления людьми: практическое руководство / В.Н. Панкратов. – М.: Изд-во Ин-та психотерапии, 2001. – 336 с.
26. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. СПб.: Питер Ком, 2000. 608 с.

12. Інформаційні ресурси

1. <https://www.bc-school.com.ua/> - Громадська школа бізнесу.
2. <http://www.management.com.ua> - Інтернет-портал для управлінців.
3. <https://bgscience.ru/journals/lim/> - Лидерство и менеджмент.
4. <http://efm.vsau.org/> - Економіка. Фінанси. Менеджмент. Актуальні питання науки і практики
5. <http://www.nbu.gov.ua/> - сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернацького
6. <http://dspace.nbu.gov.ua/> - Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України
7. <http://www.dnpb.gov.ua> – сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки ім. В.О. Сухомлинського
8. <http://psylib.kiev.ua/> - психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психологічної культури
9. https://stud.com.ua/123865/psihologiya/psihologiya_osobistosti_zakonomirnosti_ta_mehanizmi_rozvitku_osobistosti
10. https://stud.com.ua/174974/psihologiya/psihologiya_osobistosti_teoriyi_zarubizhnih_psihologiv

АНОТАЦІЇ ДО ЛЕКЦІЙ

МОДУЛЬ I. Теоретичні основи та особистісні аспекти психології управлінської діяльності

Тема 1. Вступ до теорії психології управління

Психологія управління як галузь психологічної науки. Предмет, об'єкт, завдання психології управління. Управління як соціальний феномен. Структура і функції управлінської діяльності. Суб'єкт і об'єкт управління. Рівні психолого-управлінської проблематики (психологічні аспекти діяльності керівника, діяльності організації як суб'єкта і об'єкта управління, взаємодії керівника з членами організації). Методи соціально-психологічних досліджень управлінської діяльності (спостереження, психологічний аналіз продуктів діяльності, опитування, бесіда, інтерв'ю, анкетування, тестування, соціометрія, вивчення документів, тренінг). Основні джерела та передумови виникнення психології управління як самостійної галузі знань. Соціально-психологічні теорії управління. Школи управлінської діяльності (наукової організації праці, адміністративна школа, людських відносин, науки управління) та їх досягнення.

Основні управлінські культури: характерні риси й особливості. Психологія культурних відмінностей в управлінських культурах. Японська система управління. Американська система управління. Європейська система управління. Культура управління: символи, ритуали, традиції, цінності.

Тема 2. Психологія особистості працівника

Поняття особистості в психології. Терміни "людина", "індивід", "особистість" і "індивідуальність". Різні наукові підходи до розгляду особистості. Специфіка розгляду особистості в рамках наук соціологія, загальна психологія, соціальна психологія, психології управління. Структура особистості підлеглого: психічні процеси, психічні стани, психічні утворення, психічні властивості.

Соціалізація особистості як соціальний феномен. Особистість, група, суспільство як діалектична єдність. Етапи процесу соціалізації. Сфери соціалізації особистості: діяльність, спілкування і самосвідомість. Соціально-психологічні механізми соціалізації. Традиційні інститути соціалізації та їх роль

Поняття про психосоціальні кризи згідно теорії Е. Еріксона. Характеристика процесу адаптації підлеглого до умов організації. Система регуляції поведінки і діяльності особистості

Тема 3. Психологія особистості керівника

Зміст понять «лідер» і «керівник» в управлінні організацією. Управлінські ролі керівника. Концепція типів керівництва МакГрегора: теорія Х, теорія Y. Психологічні типи керівників. Керівник як новатор. Типологічні особливості керівника і підлеглого.

Психологічні якості і риси особистості керівника. Особливості мислення керівника. Емоційно-вольова сфера керівника. Індивідуально-психологічні особливості керівника. Детермінанти та механізми розвитку особистості керівника. Зміст, структура та формування психологічної готовності керівників до управління. Прагнення до лідерства та здатність до керівництва. Відмінності між керівником і лідером. Проблеми лідерства і керівника. Підходи до вивчення лідерства. Традиційні теорії лідерства. Теорія лідерських якостей. Концепція лідерської поведінки. Харизматичне лідерство. Концепція ситуативного лідерства. Модель ситуативного лідерства Фідлера. Модель ситуативного лідерства Херсея і Бланшарда. Модель ситуативного лідерства Стінсона-Джонсона. Форми влади і впливу: Влада, заснована на примусі. Влада через страх. Влада, заснована на винагороді. Влада через позитивне підкріплення. Законна влада. Вплив через традиції. Влада прикладу. Вплив за допомогою харизми. Експертна влада. Вплив через розумну віру.

МОДУЛЬ II. Соціально-психологічні аспекти управління в колективі

Тема 4. Організаційна культура як управлінський ресурс керівника

Поняття організаційної культури, її структура. Зовнішні індикатори та внутрішні компоненти організаційної культури. Завдання і функції організаційної культури. Типологія організаційних культур Ч. Ханді та Г. Ховстеда. Особливості формування, підтримки і зміни організаційної культури. Вплив лідера на створення організаційної культури. Методи підтримки організаційної культури. Керованої зміни організаційної культури. Трьохетапна модель зміни організаційної культури Е. Шейна. Опір співробітників і створення умов трансформаційних змін організаційної культури.

Тема 5. Психологія управлінської дії керівника в колективі

Розгляд психології управлінської дії в процесі спілкування припускає розгляд загальнотеоретичних підходів крізь конкретику практичної діяльності керівника.

У своїй сукупності потенційна здатність керівника цілеспрямовано і ефективно впливати на своїх підлеглих формується шляхом оволодіння ним трьома блоками знань: знання змісту і специфіки управлінської дії; знання основних способів психологічної дії; знання індивідуальних особливостей об'єктів дії.

Поняття спілкування у психології управління. Комунікативний, перцептивний та інтерактивний аспекти спілкування в управлінській діяльності. Соціальні та психологічні функції спілкування. Види спілкування. Рівні спілкування. Поняття ділового спілкування, його мета, особливості вибору партнерів по спілкуванню, шляхів реалізації мети. Засоби невербальної комунікації у практиці ділових стосунків. Психологічні засоби впливу під час ділового спілкування. Маніпуляції у діловому спілкуванні. Стратегії спілкування із керівниками. Організація та проведення ділових індивідуальних бесід. Техніка ведення ділових переговорів.

Етнокультурні та етнопсихологічні особливості ділового спілкування.

Поняття про детермінацію спілкування. Стереотипні ситуації ділового спілкування: етнічні стереотипи, соціальний символізм.

Етнопсихологічні особливості переговорного процесу. Американський стиль ділового спілкування. Англійський стиль ділового спілкування. Японський стиль ділового спілкування. Французький стиль ділового спілкування. Китайський стиль ділового спілкування. Арабський стиль ділового спілкування.

Тема 6. Психологія управління конфліктами

Визначення поняття «конфлікт». Наукові підходи до трактування природи конфліктів: психоаналітичний (З. Фройд, К. Юнг, К. Хорні, А. Адлер), ситуаційний (Дж. Доллард, Н. Міллер, А. Бандура, М. Дойч, М. Шериф), когнітивний (К. Левін, Т. Ньюком, Ф. Хайдер, В. М'ясищев). Структура конфлікту. Визначення основних елементів конфлікту: сторони (учасники) конфлікту, предмет конфлікту, образ конфліктної ситуації, мотиви конфлікту, позиції сторін. Конфліктна ситуація. Функції конфліктів в організаціях. Динаміка конфліктів: основні етапи розвитку конфлікту (латентний, відкритий, післяконфліктний періоди). Ескалація конфліктів. Проблема класифікації конфліктів в організаціях.

Конфлікти «керівник-підлеглий». Причини «вертикальних конфліктів». Стратегії поведінки керівників у конфліктах: співпраця, компроміс, пристосування, уникнення, суперництво (конфронтація). Особистісні передумови виникнення конфліктів в організаціях. Типологія конфліктних особистостей: демонстративний, ригідний, некерований, надточний, безконфліктний, цілеспрямовано конфліктний типи.

Стилі поведінки учасників конфлікту (деструктивний, коригувальний, прогностичний). Тактики впливу на опонента: жорстка (захоплення та втримання, тиск, фізичне насильство, психологічне насильство), нейтральна (коаліційна, санкціонування, демонстрація дій), м'яка (угоди, дружелюбність, фіксація позиції).

Управління конфліктом. Зміст управління конфліктом: прогнозування, попередження, регулювання, вирішення. Технології регулювання конфліктів:

інформаційні, комунікативні, соціально-психологічні, організаційні. Принципи подолання конфлікту. Методи розв'язання конфліктів. Раціонально-інтуїтивний метод Дж. Скотта, картографія конфлікту, звернення до посередника, звернення до «третейського судді», організація співробітництва.

Методики дослідження конфлікту в організаціях.

Тема 7. Здоров'я керівника та членів колективу: попередження та подолання стресів та життєвих криз

Здоров'я і його складові. Фізичне; психічне та духовне здоров'я. Критерії біологічного віку. Фактори від яких залежить здоров'я людини. Спосіб життя, харчування, рухова активність та їх вплив на здоров'я. Адаптація; соціалізація та індивідуалізація як критерії оцінки психічного здоров'я. Характеристики духовно здорових людей за висновками А. Маслоу.

Поняття про стрес. Загальний адаптаційний синдром за Г. Сельє. Психофізіологічні ознаки стресу. "Хороший" і "поганий" стрес. Класифікація стресорів. Стресори службової діяльності та позаслужбові стресори. Профілактика стресів. Заходи активної протидії стресу. Заходи першочергової самопомоги при стресі.